

## Integrál szemlélet a közlekedésbiztonság tükrében

MEKOTA ERVIN

Először is szeretném megköszönni az Innováció és fenntartható felszíni közlekedés Konferencia Szervezőinek felkérését az előadásom megtartásához. Élve a lehetőséggel célokom az, hogy az IFFK-Konferencia résztvevőinek bemutassam és felkeltsem az érdeklődését az integrál szemlélet mélyebb megismeréséhez. Mindezt meggyőződésem és a közlekedésbiztonságban szerzett munkatapasztalataim alapján teszem. Úgy gondolom, hogy az integrál szemléletben szerzett jártasságunk elősegítheti a közlekedés, a közlekedésbiztonság különböző rendszereinek teljesebb megértését, egymáshoz való viszonyaik, kapcsolódásaik tisztázását, és ezáltal hozzásegíthetnek bennünket az összefüggések mélyebb megértéséhez, a hatékonyabb stratégiák, műszaki megoldások és megelőzési módok kidolgozásához.

„A tudás ma már globális, ami - a történelem során szintén először - azt is jelenti -, hogy az emberi tudás teljessége elérhető a számunkra; minden nagy - premodern, modern és posztmodern - civilizáció tudását, bölcsességét, tapasztalatait és elgondolásait bárki szabadon tanulmányozhatja. Mi lenne, ha szó szerint fognánk az összes létező kultúra állításait az emberi lehetőségekről - a spirituális, pszichológiai és társadalmi növekedésről -, és kiterítenénk őket az asztalra? Mi lenne, ha megkeresnénk az emberi fejlődés kulcsmozzanatait a számunkra megnyílt teljes emberi tudásra alapozva? Mi lenne, ha megkísérelnénk - átfogó kultúraközi tanulmányok alapján - felhasználni a világ összes nagy hagyományát, hogy létrehozzunk egy összetett, széles körű, mindent magába foglaló, vagyis *integrál* térképet, mely e hagyományok legjobb elemeit tartalmazza?” [1]

Az a térkép, amely most bemutatásra kerül, megkíséreli összefoglalni és bemutatni az emberi fejlődés ismert rendszereit, és fő komponenseit öt - könnyen átlátható - tényezőre bontja le.

„Ez az öt elem nemcsak elméleti fogalom, hanem saját tapasztalataink aspektusai s a tudatunk körvonalai” [2], melyek jelen vannak most is a tudatunkban.

Az integrál megközelítés abban segít bennünket, „hogyan magunkat és a körülöttünk lévő világot teljesebben és hatékonyabban lássuk” [3]

Fontos azonban tudatosítanunk, hogy az integrál térkép „csak” a tájékozódásunkat segíti, teszi hatékonyabbá, tehát csak egy térképet tartunk a kezünkben és nem magát a tájat.

Az integrál térkép öt alapeleme:

1. Kvadránsok
2. A tudatfejlődés szintjei
3. Fejlődési vonalak, pszichográf
4. Tudatállapotok
5. Típusok

„Az INTEGRÁL TÉRKÉP egyes részei a bennünk lévő szubjektív realitásról szólnak, mások a külvilág objektív valóságát írják le, megint mások pedig olyan kollektív vagy közösségi valóságokat ábrázolnak, melyekben osztozunk egymással.” [4]



Az integrál szemlélet megalkotója Ken Wilber. (amerikai filozófus, pszichológus, született 1949 - ; USA).

„Ken Wilbert a hatvanas években alakuló transzperszonális pszichológia legjelentősebb képviselőjeként tartották számon, azonban túlnőtt annak keretein, és létrehozta saját ún. „integrál pszichológiáját.” [5]

„Jelenleg az egyesült államokbeli Boulderben, Colorado államban él, ahol pezsgő szellemi műhelyi alakult ki körülötte, és az „integrálmélet” lényegében egy új irányzattá formálódott. Ennek intézményeként Wilber 1998-ban megalapította az integráltan elterjesztését, részletes kidolgozását és gyakorlatba ültetését célzó intézetet, az Integral Institute-ot, s az ahhoz kapcsolódó első, globális, online egyetemet, az Integral Universityt. A kaliforniai JFK Egyetem 2006 ősztől kínál először M. A. végzettséget adó „integrálmélet-” képzést.” [6]

### AZ INTEGRÁL TÉRKÉP ÖSSZETEVŐINEK BEMUTATÁSA

#### 1. KVADRÁNSOK (A NÉGY NÉGYED)

A legkülönbözőbb tudományterületek nézeteiben felismerhetők a saját rendszereinek holarchiája, illetve hierarchiája. (A holarchia kifejezés Arthur Koestlertől /született Köstler Arturként 1905.Bp. London, 1983. március 1. Regény- és újságíró, társadalomfilozófus, polihistor/ származik.) Így nevezte el a hierarchiákat azért, mert sokan összetévesztik a természetes hierarchiákat a zsarnoki hierarchiákkal.

A természetes hierarchia = holarchia.

A holarchia nem más, mint az egyre növekvő egészek rendszere, például: részecskék — atomok — sejtek — szervezetek, vagy betűk — szavak — mondatok — bekezdések. A természetes hierarchiák (= holarchiák), mindig egymásba ágyazott növekedési hierarchiák, ami azt jelenti, hogy a magasabb szint meghaladja és magába foglalja az alacsonyabbakat. [7]

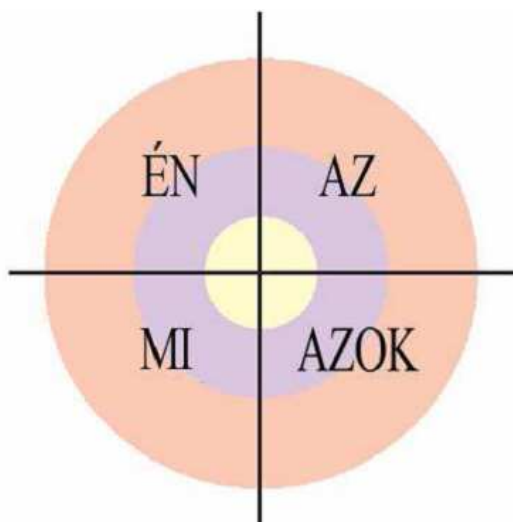
Minden holon meghaladja, egyben megőrzi az elődeit. (A holon kifejezés szintén Arthur Koestlertől származik, és olyan entitásokra utal, melyek egészek, de egyben egy másik egész részei is.)



1. ábra. Szintek: minden fejlődési szint magába foglalja az előző szinteket [7]

Wilber, sokszori kitartó próbálkozásai után jött rá, hogy a különféle rendszerek holarchiái négy, eltérő típusú holisztikus szekvenciába sorolhatók.

A megnyilvánult világ minden jelenségét, eseményét nézhetjük az „én” szemszögéből (egyes szám első személy), vagyis, hogy én hogyan látom, milyennek érzem (milyen érzéseket vált ki belőlem, tehát ez a negyed az egyén belső világát (gondolatait, érzelmeit, testi érzéseit, stb.) mutatja be.



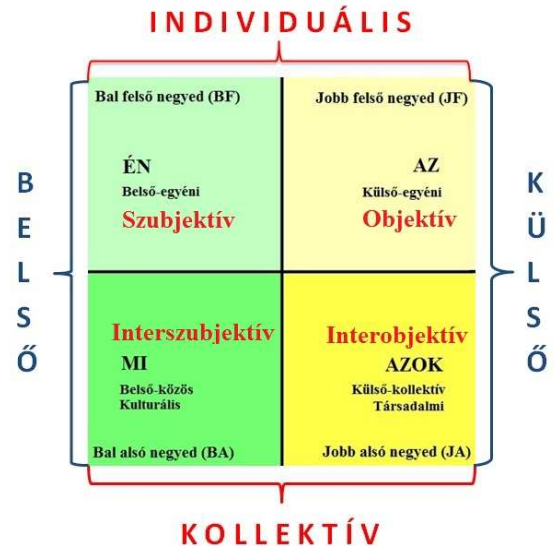
2. ábra [8]

Nézhetem a „mi” szemüvegén át, ahogy mi látjuk, érzünk, vagyis ez a negyed a „mi”, a kollektív belső világról szól. A négy negyed, a négy holarchia típus, a holonok valóságos aspektusait képezik le. A felső két negyed az individuális holonok belső és külső aspektu-

saira, az alsó két negyed pedig a kollektív holonok belső és külső aspektusaira vonatkoznak Mindkét negyed, BF és a BA, a bennem és a bennünk lévő szubjektív realitásról szólnak.

A közösségek:

- belső aspektusait „kulturálisnak” nevezzük, ábrázolása a BA (bal alsó negyedben) van;
- a külső aspektusait „társadalmi” nevezzük és a JA (jobb alsó negyedben) ábrázoljuk.

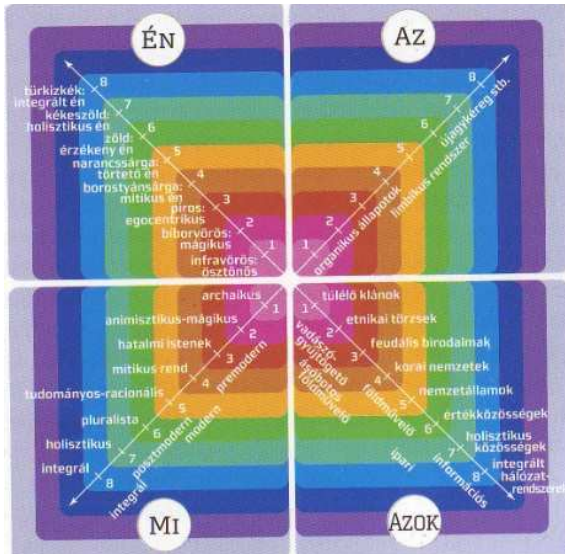


3. Ábra

A „kulturális” aspektus egy adott közösség közös belső értékrendjére, azonosulási mintáira, érzéseire, ... vonatkozik, melyeket a velünk egy közösségben tartozókkal együtt, valamennyien magunkénak vallunk. Közösség (csoport) lehet a család, a munkatársak, a kerékpárosok, a gépjárművel közlekedők közössége, de lehet törzsi, vallási, lehet egy nemzet, vagy akár világgözüesség is. Leegyszerűsítve: a kulturális aspektus az adott „csoport” kollektív világképére vonatkozik. A kulturális jelentések megértése értelmezést kíván, „megköveteli” tőlünk, hogy átérezzük, megbeszéljük, megosszuk egymással a tapasztalatainkat, érzéseinket. Bele kell merülnünk az adott kultúrába ahhoz, hogy például megérezzük, megértsük a különböző rituálékat. E területekkel foglalkoznak a hermeneutikus tudományok, melyek elsősorban a belső jelentéseket kutatják. A holonok kultúráján, világterén azt a teret értjük, amelyre képesek reagálni. Példa: a kvarkok nem reagálnak az összes környezeti ingerre, mivel rendkívül kevés az olyan ingerek száma, amelyeket felfognak, amelyek számukra értelmet hordoznak, amelyek hatnak rájuk. A kvarkok (mint minden holon) csak arra tudnak reagálni, ami a világterükön belül van, ami ezen a világterükön kívül esik, arra nem.

A „társadalmi” aspektus egy adott közösség külsődleges formáit jelenti, a gazdasági-technológiai alapjaitól kezdve, a közlekedés és egyéb társadalmi infrastruktúrákon keresztül az írott törvényekig, jelentheti továbbá a közösség (csoport) viselkedését, létszámát, demográfiai adatait, stb.. Tehát a „társadalmi aspektushoz tartozik

minden objektív, konkrét, anyagi jelenség, különös tekintettel a gazdasági és technológiai alapokra – gyűjtögetés, ásobotos földművelés, földművelés, ipar; ide tartoznak a falvak, államok, államszövetségek geopolitikai struktúrái is stb.” [9]. A társadalmi aspektust vizsgáló tudományok objektív és monologikus nézőpontból vizsgálják a különböző rendszereket, a kulcs szó itt a funkcionális illeszkedés. Az egyes holonok (objektumok), funkciójukat tekintve hogyan illeszkednek egymáshoz az anyagi térben (rendszerelmélet). Ha mégis vizsgálat tárgyává tenné a belső jelentéseket, értékrendszereket, akkor ezeket kizárólag a társadalmi rendszerek következményiként kezelik, vezetik le.



4. ábra. [10]

4. ábrán lévő kvadránsban a színek, a számjegyesek az egy-egy negyedhez tartozó fejlődési szinteket szemléltetik. [8]

	<b>BAL OLDALI UTAK</b>	<b>JOBB OLDALI UTAK</b>
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• értelmező</li> <li>• hermeneutikus</li> <li>• tudat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• monologikus</li> <li>• empirikus, pozitivistá</li> <li>• forma</li> </ul>
<b>EGYÉNI</b>	Freud C. G. Jung Piaget Aurobindo Plótinosz Gautáma Buddha	B. F. Skinner John Watson John Locke empirizmus behaviourizmus fizika, biológia, neurológia stb.
<b>KOLLEKTÍV</b>	Thomas Kuhn Wilhelm Dilthey Jean Gebser Max Weber Hans-Georg Gadamer	rendszerelmélet Talcott Parsons Auguste Comte Karl Marx Gerhard Lenski

5. ábra egy-egy negyed híres elméletalkotóját mutatja be. [11]

A kvadránsok tekintetében - mint arra a 5. ábra kapcsán is lehet következtetni - általában mindegyikünknek megvan a maga kvadránsa, „vallása”, amit elsődlegesnek, a legfőbb rendező erőnek tart a világban.



6. ábra Kvadránsabszolutizmus [12]

Az integrál szemlélet szerint, mind a négy negyed elsőrendű fontosságú, és ha a végső valóság megtalálható valahol, akkor az egyidejűleg jelen van a mind a négy negyedben.

A fejlődés, a növekedés minden negyed jellemző vonása. A harmonikus, a mind a négy negyedben „összehangolt” arányos fejlődés esetén van esélyünk magasabb szintre jutni (lásd 4.ábra.)

Az egyik, vagy a másik kvadránsban megjelenő torzulás, „patologikus elváltozás a többi negyedet is torzítja.

Tisztában kell lennünk azzal, hogy az értelmezéseink kontextus függők. „A holonok egymásba ágyazódásának – a végtelenbe vesző kontextusoknak – a tudomásulvétele egyszerűen azt jelenti, hogy a jelentések megértésénél mindig érzékenyen kell figyelnünk a háttérben rejtőzködő kontextusra. Minél több kontextust veszünk figyelembe – felfelé is, lefelé is –, annál gazdagabbak lesznek az értelmezéseink.” [13] Tehát „négynegyedes” értelmezésre kell törekednünk, és meg kell vizsgálnunk, hogy értelmezéseink mind a négy negyed tekintetében helytállóak-e.

Végezetül Wilber után szabadon idézve, és összefoglalva a négy negyedet:

- **BF. SZUBJEKTÍV:** Itt helyezkednek el azok a „dolgok”, melyekről általában egyes szám első személyben beszélünk.
  - Ide soroljuk: egyéni belső világunkat, gondolatainkat, érzelmeinket, testi érzéseinket, vágyainkat, fantáziáinkat, szubjektív belső tudatosságunkat
  - Itt helyezkednek el azok a területek, amik az egyéni belsővel foglalkoznak, mint például: pszichoanalízis, tranzakció-analízis, stb.
- **BA. INTERSZUBJEKTÍV:** Itt az adott dolgot szintén belülről, de a velünk egy közösségbe (család, egyház, nemzet,...) tartozók közös szemüvegén át nézzük. Ez a negyed tehát az a világ, szűkebb értelemben egy pár belső megélése, vagy tágabb értelemben egy csoport közös, belső értékrendje, .... vagy még tágabb értelemben a kultúra területe (az emberekre jellemző archaikus mágikus, stb. világképek).

Kulturális aspektus, kollektív világkép.

- E kvadránsba soroljuk például a csoportlélektant, a családterápiát, a hermeneutikus kulturális tudományokat.

- JF. OBJEKTÍV: a JF. negyed holarchiái a legismertebbek azért, mert a mértékadó, objektív, empirikus, tudományos térképek közé tartoznak. Az individuális holonok leírása az atomoktól kezdődően a molekulákon át a bonyolultabb szervezetekig. Legismertebb területei a természettudományok, kémia, fizika, biológia, viselkedések külső jegyei, stb
- JA. INTEROBJEKTÍV: a holonok kollektív aspektusairól szól.

- A társadalmi aspektushoz tartozik minden objektív, konkrét anyagi jelenség, különös tekintettel a gazdasági, technológiai alapok, termelési módok, információs rendszerek, stb. Ide tartoznak az építészeti stílusok, az írott törvények, geopolitikai struktúrák, stb.

A jobb oldali aspektusok, mind olyan tárgyak ill. megnyilvánulások, melyek empirikusan, az érzékekkel vagy azok meghosszabbításával (mikroszkóp, fényképezőgép, stb.) felfoghatók. Látható felszínekről van szó, amelyek egyszerűen lokalizálhatók, nem kell velük beszélgetni, elég ha megfigyeljük objektív viselkedésüket. Ezek a megközelítések mind megkövetelik, hogy érezd át, oszd meg, beszélj meg a tapasztalatokat, tehát párbeszédjellegűek és értelmezést kívánnak. Az értelmezés legfontosabb sajátossága viszont, hogy kontextusfüggő (ezt a jelenséget a szavak jelentés-teliségének vizsgálatánál is érzékelhetjük).

A továbbiakban integrál térkép következő elemét mutatom be.

## 2. A TUDATFEJLŐDÉS SZINTJEI

A „fejlődés szintjeit” a „fejlődés szakaszainak” is szokták hívni mivel mindegyik szakasz egy szerveződési és komplexitási szintet is jelent. A tudatállapotok és a tudatszintek között lényeges különbség az, hogy míg a tudatállapotok időlegeseek, addig a tudat szintjei tartós szerzemények.

Egy társadalomban különböző tudatszinten lévő emberek vannak. Ennek átlaga adja az adott társadalom súlypontját, mely köré az adott kultúra, normái, szabályai, intézményrendszeri szerveződtek, stb. Ez a súlypont úgy működik az egyén fejlődése során, mint egy mágnes, ha még alatta van, felfelé húzza, ha felette van akkor lefelé. A tudatfejlődés szintjeit a létrához hasonlóan szokták ábrázolni, ahol az egyes létrafokok, egy-egy tudatszintet jelölnek. A másik ábrázolási módjuk a koncentrikus körök, ahol az egyre magasabb tudatszintek magukba foglalják az előző – alacsonyabb – szinteket (lásd 1. ábra). A létra metafora abban kedvező, hogy elkülönülten mutatja a szinteket és a növekedést, valamint világossá teszi azt, hogy ha a létrát, egy adott

szintnél elvágjuk, akkor a felette lévők szintek is „ledőlnek”.

Nem lehet kérdés, hogy a „mászás” során nem lehet



kihagyni egyetlen fokot sem. A „mászás” a fejlődés, a kibontakozás útján, minden egyes létrafokra történt fellépésnél más-hogy látjuk a világot, beleértve önmagunkat és

többi embert. Az egyes szinteken más és más lesz az erkölcsi gondolkodásunk, a szükségleteink, ...

LÉTRA	MÁSZÓ	LÁTVÁNY
A tudatosság alapvető lépcsőfokai Ha már létrejöttek, meg is maradnak mint a tudat alapvető építőkövei vagy holonjai	Aki az alapvető lépcsőfokokat megmássza Minden újabb lépcsőfok három fázisból álló fordulópontra: (1) egybeolvadás/azonosulás (2) differenciálódás/meghaladás (3) integráció/megőrzés	Minden szakaszban máshogyan látjuk önmagunkat és a másikat, más az énidentitás énszükségletek erkölcsi érzék

8. ábra\*

## 7. ábra Létra, mászó, látvány[14]

Személyes tudatfejlődésünk szintjeit, a hozzá tartozó látványváltozásokat mindnyájan átélhettük magunkon, gyermekeinken, köznapi példaként hozva az iskolás éveket, az írás, olvasás, számolás, vagy később a fizika, biológia tanulásakor. Egy másik dimenzióban, a tudománytörténet segítségével kaphatunk választ arra vonatkozóan, hogy – például a történelem során, az adott kor átlag tudatszintjén - ezer, ötszáz, vagy ötven évvel ezelőtt, hogyan láttuk a Földünket, a világegyetemet működését, stb. Mindezeket az alábbi 7. ábra szemléletesen mutatja be.

Meghatóan szépen mutatja be a különböző szintekhez tartozó látványváltozásainkat Szabó Lőrinc, a „Tücsökzenében”. (A kisebb terjedelem érdekében az alábbi részleteket idézem belőle.)

„Cók-mókkal rakva, félve s boldogan,  
vitt, nyolcéves fiút, első utam  
Debrecen főutcáján”

„S vágy s való között  
egyszer csak átléptem a küszöböt:  
egy bolt felett cégtáblát láttam és rajta, hogy: "ÓRIÁS és ékszerész",  
arany betűket... Megnéztem megint:  
Ó-R-I-Á-S?... Az!... Istenem!... Eszerint,  
gyúltam ki, itt egy Óriás lakik,  
s hirdeti, hogy mivel foglalkozik!”...

„De csak egy percig, egy pillanatig  
állt el a szívem... Mért ne? Itt lakik -

neki is kell valahol laknia!  
Mindjárt természetes lett a csoda.  
S hogy ékszerész, s hogy nem ámuldozott  
senki a dolgon, meg is nyugtatott:  
utóvégre más is lehetne, ő,  
az Óriás, mondjuk: emberevő”..

„Hatodnap aztán ott voltam megint  
a Fő utcán. Ami csak mese, mind  
emelt, röpített. Szárny-nyitó gyönyör  
volt látni, messziről, hogy tündököl  
az arany tábla!... S odaértem... És  
elszörnyedtem: "ÓRÁS és ékszerész":  
ezt mondta csak a csoda-felirat.  
Ki lopta el az Óriásomat? -  
ajdult a szívem, szinte hangosan...  
Aztán csak álltam s szégyelltem magam.”

Evidenciaként kezelhetjük jelen tudatszintjeink (személyes és társadalmi síkon), valamint a közlekedéspolitikánk, közlekedésünk megnyilvánulási formái, a különböző közlekedési és ahhoz kapcsolódó stratégiáink, rendszereink, kezelése, „látványa” és a tudatszintjeink közötti kapcsolatot.

### 3. FEJLŐDÉSI VONALAK, PSZICHOGRÁF:



Howard Gardner (1943. július 11. – ). A Harvard Egyetem pszichológia professzora volt, a többszörös intelligencia elméletének kidolgozója.

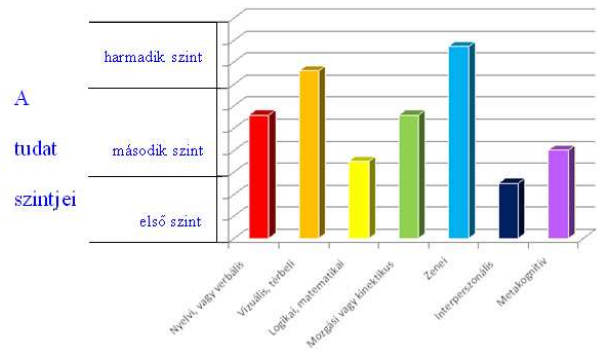
Gardner elmélete szerint az intelligencia nem egységes értelmi képesség. Hétféle, egymástól független intelligenciát különböztet meg: nyelvi, logikai-matematikai, térbeli, zenei, testi-kinesztéziás és kétféle személyes intelligenciát. A standard intelligenciateszt az első három méri. Zenei intelligencián többek között a ritmus, hangmagasság érzékelését érti, a testi-kinesztéziás intelligencia mutatója, hogy valaki mennyire bánték ügyesen a tárgyakkal, mennyire tudja kontrollálni saját mozgásait, a személyes intelligenciának pedig két összetevőjét írja le: a személyen belüli és a személyközi intelligenciát. Gardner hozzáteszi, hogy az egyes intelligenciátípusok fejlettségére hatással van az öröklődés és a kultúra is.

Gardner 1998-ban további három intelligencia típust állapított meg, a naturalista, spirituális és egzisztenciális intelligenciát. [15]

Gardner szerint akkor tanulunk a leghatékonyabban, amikor az új információt intelligenciánk mind a hét része érzékeli, és mindegyik a maga módján segít azt feldolgozni, értelmezni, elraktározni.

Azért nevezik a különböző intelligencia területeket fejlődési vonalaknak, mert az intelligencia területek fejlődést, növekedést mutatnak. Az integrál bölcsesség része, hogy felismerjük, megismerjük adottságainkat, tudjuk, hogy hol vannak gyenge pontjaink és hol az erősségeink. Ez utóbbi azért is fontos, mert az „erősségeinkben” tudjuk a legtöbbet adni a világnak. A pszichográf (9.ábra) segítségével könnyebben rátalálunk

erősségeinkre és gyengeségeinkre, sokkal árnyaltabb énképet alakíthatunk ki magunkról, ezáltal sokkal biztonságosabban tudjuk tervezni fejlődésünket.



8. ábra Pszichográf

A közlekedést „formáló” emberek esetében, alapelvárásaként lehetne megfogalmazni (személyes és társadalmi szinten), hogy „integráltan fejlettek” legyenek, vagyis, hogy jól ismerjék a saját pszichográfjukat. Ez esetben nem csak a saját fejlődésük tervezése miatt, hanem önmagok, embertársaik és a környezetük biztonsága érdekében.

### 4. TUDATÁLLAPOTOK:

Főbb tudatállapotok:

- az ébrenlét,
- az álmodás és a
- mélyalvás állapotai

Sokféle tudatállapot létezik, példaként:

- meditatív állapotok (melyeket a kontemplatív ima, a meditáció, a jóga és más módszerek váltanak ki);
- módosult tudatállapotok (melyeket pl. tudatmódosító szerek váltanak ki);
- különféle csúcselmények, melyeket olyan intenzív élmények válhatnak ki, mint a szeretkezés, a séta a természetben vagy egy fantasztikus zene hallgatása.

„Hétköznapi szinten” is sokféle tudatállapotot élünk át, melyekből egyesek motiválnak bennünket egy adott tevékenység végzésére, másikkal megértést, mellőzést, pozitívabb, vagy negatívabb világképet váltanak ki belőlünk. Lehetnek olyan élethelyzetek, mikor a tudatállapot nem olyan fontos tényező, de van, amikor az első helyre kerül. A közlekedésben a tudatállapot változásainak és az információ felvétel, feldolgozás és válasz folyamata közötti összefüggés nyilvánvaló. Az integrál térkép használata arra kell, hogy ösztönözzenek bennünket, hogy vizsgálataink során végigelemezzük minden fontos alapelemét a szubjektív valóságok témakörének.



#### A férfi típus jellegzetességei:

- autonómia,
- igazságok,
- jogok,
- szabályok,
- erő,
- függetlenség, szabadság,

#### A női típus jellegzetességei:

- gondoskodás,
- felelősség,
- kapcsolódás (kapcsolatokra törekvés).

Mind a férfi, mind a női típusnak lehetnek patológikus torzulásai. Bár a jellegzetességek a nemekben különböznek, kevésbé domináns módon mindkét nemben, mindegyik jellegzetesség megjelenik. Valamennyi típuselmelet feltételezi, hogy az embereknek olyan általános predispozícióik (hajlamaik) vannak, amelyek befolyásolják tetteiket, gondolataikat és érzelmeiket, helyzetől és időtől függetlenül, tehát minden szinten, minden negyedben és tudatállapotban jelen lehetnek.

#### 5. TÍPUSOK:

„A különböző tudományágak képviselői már hosszú idővel ezelőtt megállapították, hogy egyes emberek, illetve embercsoportok - főbb személyiségjegyeik alapján - hasonlítanak egymásra, és így néhány feltételezett csomópont valamelyike köré tömörülve, egy adott típus reprezentánsai. A személyiségtípusok kérdésével ma a pszichológia egyik ága, a típustan (tipológia) foglalkozik.” [16]

Számos típustan létezik:

- A Myers-Briggs-féle rendszer, mely a személyeket érző, gondolkodó, érzékelő és intuitív típusba sorolja
- Hippokratész vérmérsékleti típusai: szangvinikus, kolerikus, melankolikus és flegmatikus.
- C.G. Jung: extrovertált, introvertált.

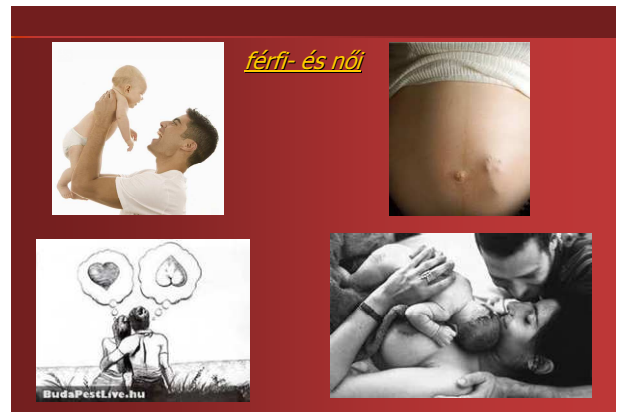
Az evolúció folyamatában emlősök esetében, így az embernél is, alapvető különbségek alakultak ki a nemek között. Például az emlősök esetében úgy alakult ki, hogy az embrió kihordása a nőtény feladata. A személyiségjegyeink közötti különbségek – típustannal foglalkozók szerint – férfi - nő relációban is megmutatkoznak. Az integrál szemlélet szerint az összes eddig tárgyalt alkotóelem két típusra bontható,

- férfi- és
- női típusra;

valamint összes eddig tárgyalt alkotóelemnek van,

- maszkulin és
- feminin

működési módja.



#### ÖSSZEZÉS:

Korunknak rengeteg pozitívuma van, döbbenetes fejlődések tanúi lehetünk, a demokráciák létrejöttétől, a tudományok fejlődésén keresztül a női egyenjogúság egyre teljesebb megvalósulásáig. Ha viszont a négy negyed nézőpontjából vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy a tudományt ill., az „az”-ok tartományában bekövetkezett haladást, nem követte az „én” és a „mi” tartományának arányos növekedései. „Egy kultúra az adott technikai-gazdasági alap korlátain belül bontakoztathatja ki a lehetőségeit. Az ipari társadalomban olyan mentalitás bontakozott ki, amely a termelékenységre, a technikára és az eszközhasználatra épült, amely szükségszerűen az „az”-ok tartományára helyezte a hangsúlyt.” [17]

Az ipar hatalma, az empirikus tudományokkal karöltve, óriási nyomást gyakorolt a tudatra, hogy az „az”-ok tartományát válassza.

Az „az”-ok tartománya, mint egy rákos sejt, benyomult az „én” és a „mi” világába és ezáltal létrehozott egy patológikus hierarchiát. A technikai megoldások átvették a jogot a kultúra morális döntései felett. „Az „én” és a „mi”- tartományának kérdései „az”-ok tartományába tartozó technikai kérdéssé silányultak.” [18] Mivel főként az „az”-ok- tartományaira helyezük a hangsúlyt, a jelentőségen alapuló sorrendeket, a fizikai kiterjedésen alapuló sorrendek vették át. Azok a tudományok fejlődtek intenzívebben, amelyek a fizikai térben lokalizálható holonokkal foglalkoztak, példaként: atomok, sejtek, agy, bioszféra, stb. Ezzel szemben az értékek, a jelentések, a hitelesség, a jóság, az igazságosság, a remény, a tisztaság, az erkölcs már nem lokalizálható egyszerűen, ezáltal a közel sem kerültek annyira a figyelem középpontjába, így aztán sokat veszítettek valós szerepük-ből. Mint az előzőekben már többször leírtam, a jobb felső negyed az „egyének”(ne feledjük, ide tartoznak a természettudományok, a viselkedés, a „hús-vér” ember), a jobb alsó negyed pedig a társadalmi rendszerek külső aspektusait írja le. A jobb felső negyed igazsága az önmagában álló tényre utal, míg a jobb alsó a társadalmi rendszerre, melynek fő érvényességi kritériuma a funkcionális illeszkedés (vagyis az, hogy az egyes holonok, hogyan illeszkednek egymáshoz a társadalmi rendszerben). A bal alsó negyed is a szó tágabb értelmében vett rendszerekkel foglalkozik, de ez belülről írja le, az adott rendszert, ebből fakadóan tudatról, értékekről, etikáról, világmépekről, kollektív identitásról beszél. A jobb alsó negyedet elsősorban az érdekli, hogy a szubjektumok objektív megfelelői, hogyan illeszkednek az egész társadalmi rendszer működésébe. Nem szól morális hajlamokról, kölcsönös megértésről, érzésekről, őszinteségről, hitelességről, nem foglalkozik azzal, hogy a kölcsönös megértés révén, hogyan részesedik az egyén a kollektív értékekben. Találónan fogalmazza meg a két attitűdöt Wilber - szabadon idézve - ha szubjektumként kezelsz, meg akarsz érteni, ha objektumként, akkor manipulálni akarsz. A közlekedésben az egyes holonok funkcionális illeszkedését – valamilyen cél elérése érdekében -az objektív anyagi rendszerekhez, professzionálisan megoldották a különböző tudományok. Itt elég csak a gumiabroncsok és a különböző anyagú, állapotú burkolatokhoz, ill. járó felületekhez való illeszkedésére gondolnunk. Lényeges előre lépés a közlekedésben, a közlekedésbiztonságban, a balesetek megelőzésében – véleményem szerint –csak akkor várható, ha lényegesen nagyobb gondot fordítunk a szubjektumok illeszkedésére a kulturális (ezen belül a közlekedés kulturális) térben. Ha többet dolgozunk például a kölcsönös megértés, a közös értékek és célok mentén történő együttműködés, az interszubjektivitás megvalósulásán.

Talán egyetértés van köztünk abban, hogy a közlekedés magasabb „evolúciós szintre” csak mind a négy negyed harmonikus fejlesztésével juthat. Világosan láthatjuk, ha az egyik negyeden sebet ejtünk, rövidesen vérezni fog a többi is.

A fizikai, a „valóságos”, a „látható” egyoldalú fejlesztése, torzulást eredményez, csak a két nézőpont egysége vezethet a teljesebbé válás felé. Vélhetően erre a két aspektusra utalt József Attila is Thomas Mann üdvözlésének híres soraiban:

„az igazat mondd, ne csak a valódit,  
a fényt, amelytől világlik agyunk,  
hisz egymás nélkül sötétben vagyunk.  
Ahogy Hans Castorp madame Chauchat testén,  
hadd lássunk át magunkon itt ez estén.”

József Attila szóhasználatában az igazzal mintha egy másik dimenziójára utalna, ami nem azonos a világunk fizikai, a valódi, az érzékszerveinkkel felfogható részével, és az egyik a másik nélkül sötétségben hagy minket.

Visszatérve az előzőekhez, mindkét oldalt: a belsőt és a külső valóságot (a valódit, a láthatót) is ismernünk, egységüket tudatosan fejlesztenünk kell ahhoz, hogy a Rend, az összerendezettségünk szintje magasabb legyen. Kiemelkedően fontos ez a közlekedésben - mint veszélyes üzemben - ahol évenként (csak hazánkban) közel ezer embertársunkat veszítjük el, közel húszezren szenvednek személyi sérüléssel balesetet.

Végezetül rövid összefoglalásként:

az integrálszemlélet irányelve, **célja, művelni a testet, az elmét és a szellemet, önmagunkban, a kultúránkban, a természetben, és magától értetődően közlekedésben!**

#### IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Ken Wilber, Integrál szemlélet 16. oldal. Kiadta: Ursula Libris Bt. 2008.
- [2] Idézet: Ken Wilber; Integrál szemlélet 17. oldal. Kiadta: Ursula Libris Bt. 2008.
- [3] Ken Wilber; Integrál szemlélet 18. oldal. Kiadta: Ursula Libris Bt. 2008.
- [4] Ken Wilber; Integrál szemlélet 28. oldal. Kiadta: Ursula Libris Bt. 2008.
- [5,6] Bevezetés a transzperszonális pszichológiába, válogatás Maslow, Assagioli, Wilber írásaiból. ; 60. oldal (Emberközpontú pszichológia sorozat; sorozatszerkesztő V. Komlósi Annamária. Kiadta: Ursula Libris Bt. 2006.)
- [7] K. Wilber: Integrál szemlélet; Kiadó: Ursus Libris, 31 old.
- [8] K. Wilber: Integrál szemlélet; Kiadó: Ursus Libris, 70. oldal.
- [9] Ken Wilber, A Működő Szellem rövid története; 87. oldal. Európa könyvkiadó 2003.
- [10] K. Wilber: Integrál szemlélet; Kiadó: Ursus Libris, 151. oldal.
- [11] Ken Wilber, A Működő Szellem rövid története; 95. oldal. Európa könyvkiadó 2003.

[12] K. Wilber: Integrál szemlélet; 149. oldal. Kiadó: Ursus Libris

[13] Ken Wilber, A Működő Szellem rövid története; 108.oldal. Európa könyvkiadó 2003.

[14] Ken Wilber, A Működő Szellem rövid története; 154.oldal. Európa könyvkiadó 2003.

[15] [http://hu.wikipedia.org/wiki/Howard\\_Gardner](http://hu.wikipedia.org/wiki/Howard_Gardner)

[16] Ranschburg Jenő,  
[http://www.szepi.hu/irodalom/pedagogia/tped\\_014.html](http://www.szepi.hu/irodalom/pedagogia/tped_014.html)

[17] Ken Wilber, A Működő Szellem rövid története; 279.oldal. Európa könyvkiadó 2003.

[18] Ken Wilber, A Működő Szellem rövid története; 280.oldal. Európa könyvkiadó 2003.

*1. Kép:*

<http://1.bp.blogspot.com/-6L1RARdPBPI/Td39wYPwbI/AAAAAAAAA18/VJGQ1dNdqEI/s320/climbing-ladder.jpg>

*2. Képek:*

[http://t1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTp6gIbiRAhXAiQK70eha6QXqWoxdDyBJCLR\\_PM5AeQqV72jGT1](http://t1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTp6gIbiRAhXAiQK70eha6QXqWoxdDyBJCLR_PM5AeQqV72jGT1)

[http://www.kamaszpanasz.hu/uploads/Cikkek/Zoldovezet/zajszeny\\_copy.jpg](http://www.kamaszpanasz.hu/uploads/Cikkek/Zoldovezet/zajszeny_copy.jpg)

[http://www.google.hu/imgres?q=f%C3%A9lelem+%C3%B6r%C3%B6m&hl=hu&rlz=1G1GGLQ\\_HUHU404&biw=1076&bih=615&tbn=isch&tbnid=ll6wXSAGHgsZDM:&imgrefurl=http://hazudjnekem.blog.hu/2011/07/27/jon\\_jon\\_jon\\_80&docid=pdm7WySn\\_4fEoM&w=394&h=340&ei=M1JSTrS1L5GK4gTE373jBw&zoom=1](http://www.google.hu/imgres?q=f%C3%A9lelem+%C3%B6r%C3%B6m&hl=hu&rlz=1G1GGLQ_HUHU404&biw=1076&bih=615&tbn=isch&tbnid=ll6wXSAGHgsZDM:&imgrefurl=http://hazudjnekem.blog.hu/2011/07/27/jon_jon_jon_80&docid=pdm7WySn_4fEoM&w=394&h=340&ei=M1JSTrS1L5GK4gTE373jBw&zoom=1)